

Mario Sõrm
mario.sorm@fin.ee

Teie 25.03.2019 nr

Meie 18.04.2019 nr JUR-7/2019-47

Riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu
väljatöötamise kavatsus

Austatud Mario Sõrm

Esitame riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu väljatöötamise kavatsuse kohta järgmised omapoolsed tähelepanekud.

1. Riigihangete valdkonna fundamentaalsete normide kohaldamise ulatuse (VTK p 9.12) osas leiame, et ülemäärast ühtlustamist hankemenetlustega tuleks vältida. Näiteks lihthankemenetlus, nagu nimetuski ütleb, võiks olla olemuselt lihtsam, seega kavandatavate muudatustega hankijale ja ka pakkujatele seadusest tulenevaid lisakohustusi ei peaks tekitama.
2. RHS sätestab mitmel juhul, et nõutav info peab sisaldama hanketeates. Soovitaksime, kus võimalik, laiendada hankija jaoks valikut ning lubada teabe esitamist ka muudes riigihanke alusdokumentides. Seda tuleks teha ka seetõttu, et e-riigihangete registri andmeväljade tähemärkide maht on piiratud ning aeg-ajalt esineb olukordi, kus kogu vajalik info ei mahu andmeväljadele ära. Leiame, et sellises olukorras ei ole ka hanketeate viide konkreetsele riigihanke alusdokumendile see kõige õigem lahendus. Samas kui seaduse väljatöötaja leiab, et nõutud info on vaja tingimata kajastada hanketeates, siis soovitaksime tekitada hanketeatesse vastavad väljad, kuhu nõutud infot saaks sisestada (hetkel saab hankija nõutud info sisestada vaid lisateabe lahtrisse, mille tähemärkide arv on piiratud ja mistõttu jääb tihtilugu muu, hankija jaoks oluline info, hanketeates kajastamata).
3. Kõrvaldamise kontrolli subjektid ja nende kontrollimine (VTK p 9.2.1.). Paragrahv 122 lg-st 5 tulenevalt peab hankija kontrollima ka alltöövõtjate kõrvaldamise aluste puudumist. Tegemist on võrreldes kuni 31.08.2017 kehtinud seadusega hankija jaoks olulise halduskoormuse tõusuga. Võttes arvesse, et säte kohaldub vaid 1. ringi alltöövõtjatele, ei pruugi see sellisel kujul oma eesmärgi täita. Lisaks on ehitussektoris tunduvalt akuutsem probleem maksutemaatika, mitte rahapesu või terrorism, millega seonduvaid asjaolusid peab hankija igakordselt kontrollima. Seega leiame, et §-i 122 võiks muuta minimaalselt selliselt, et kõigi ehituse alltöövõtjate puhul tuleb kontrollida maksuvõlgade puudumist ning ülejäänud kõrvaldamise aluste kontroll on vabatahtlik. Meile teadaolevalt on sellisest lahendusest huvitatud ka EMTA.
4. Seotud isikute kontrolli ulatus on ka meie jaoks jäänud ebaselgeks. Kuna hankijale ei ole teada, kes on näiteks pakkuja kontrollorgani liikmed, oleme senimaani teinud pakkujatele sellekohaseid päringuid. Mõõname, et otsest seaduslikku alust selleks ei ole, ent muud moodi kõnealust seaduse kitsaskohta me lahendada ei oska. Märgime siiski, et sellise päringu tegemine igakordselt on tülikas ning leiame, et kontroll peaks käima üksnes kas pakkuja enda antud info (kinnituste) pinnalt (nt hankepassis) või äärmisel juhul avalikest registritest (eeskätt äriregistrist) saadavate andmete pinnalt.
5. Teavitamine varasema hankelepingu rikkumisest (VTK p 9.2.2.). VTK järgi võiks regulatsioon olla selline, et hankijale pannakse seadusest tulenevalt kohustus sisestada koheselt, lepingu rikkumise järgselt registrisse vastavasisuline teave. Hankijana me sellist lahendust ei toeta, kuna see suurendab halduskoormust. Sellise lahenduse juurutamine oleks ka inimfaktorit arvesse võttes problemaatiline, kuna senimaani on aastaid toiminud lahendus, et kogu info lepingu täitmise kohta esitatakse registrile lepingu lõppedes.
6. Alltöövõtja asendamata jätmisega kaasnev tagajärg (VTK p 9.2.3.). VTK kohaselt võiks lahendus asendamata jätmise korral seisneda selles, et hankija teeb pakkuja suhtes negatiivse otsuse kõrvaldamise või kvalifitseerimata jätmise näol. Märgime, et see on võimalik vaid hankemenetluse ajal pakumuses väljatoodud alltöövõtjate suhtes. Kuna ka

lepingu täitmise käigus on võimalik alltöövõtja asendamata jätta, siis oleks sellisel juhul lahenduseks mõne lepingulise tagajärje rakendamine või alternatiivselt reguleerida seaduses näiteks hankija õigus peatada lepingu täitmine tervikuna. Teise võimalusena toetame VTK punktis 9.2.8 pakutud võimalust, mis näeb ette täiendada hankelepingu erakorralise ülesütleamise aluseid, mis lubaks hankelepingu erakorraliselt üles öelda, kui pakkujat ei asenda alltöövõtjat, kel esinevad kõrvaldamise alused.

7. Selgitused ja rahuaja regulatsioon (VTK p 9.4). Hankijana leiame, et nn rahuaja regulatsioon on ennast igati õigustanud, mistõttu ei poolda me selle kaotamist. Samas märgime hankijana, et selgitustaotlustele vastamisel on oluline täpsustada või lahendada kitsaskoht, mis kohustab hankijat lihthankemenetluses selgitustaotlustele vastama pärast pakkumuste laekumist.
8. VTK p 9.6. Hankijana peame väga oluliseks, et sotsiaal- ja eriteenuste erimenetluses (SEE) oleks seaduses sätestatud minimaalsed tähtajad pakkumuste esitamiseks ja konkreetsed vaidlustustähtajad riigihanke alusdokumentide vaidlustamisel või hankija muude otsuste vaidlustamisel. Arvestades asjaoluga, et SEE hankeid reguleerib seaduse 3.peatükk, võiks eelpoolmainitud tähtajad olla seotud pigem lihthankemenetluse vastavate tähtaegadega kui avatud hankemenetluse tähtaegadega.
9. VTK p 9.9.1 - protsendi kõrvalekalde meetodi kohta oleme hankijana seadusandjale ka varasemalt esitanud Riigi Kinnisvara AS hangete statistikat, kus meie hinnangul ei ole 10% kõrvalekalle ehitushangetes sugugi ebatavaline, mistõttu kõrvalekalde protsendinumbriga suurendamine on tervitatav.
10. Viimaseks märgime, et me ei ole hankijana aru saanud, miks on seadusest kadunud hanke korraldamise volitusnorm (vana RHS § 13 lg 2). Olgu öeldud, et sätte puudumine tekitab hankijate koostöös palju segadust. Teeme ettepaneku see volitusnorm taastada.

Kokkuvõttes leiame, et riigihangete seaduse rakenduspraktika on väga ülevaatlikult kaardistatud ning sellele midagi sisukat lisada on raske. Loodame, et esinenud kitsaskohad saavad seadusemuudatusega adekvaatselt lahendatud ning jääme ootama vastavasisulist seaduseelnõud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Tõnis Rebbas
õigus- ja hanke osakonna juhataja

Agur Maandi
agur.maandi@rkas.ee